

244

A Rákóczi útra kiküldött tudósítóink jelentik

BUDAPESTEN ITT ADJÁK A LEGTÖBB RANDEVUT. Az óránál és szemben, ahol ismét »az Emke cigánya zenél...« Aki a kelleténél jobban siet a légyottra, s lelép a gyalogosoknak kijelölt átkelősávról — legfeljebb a rendőr karjaiba potytyan. Régmúlt időkben veszélyesebb volt a félrelépés: keskeny palló vezetett át a Rákos patak idetévedt ágán. Még régebben: Dunaág hőmpölygött a Körút helyén. A múlt század hatvanas-hetvenes éveiben, amikor a Nagykörút kiépítését tervbevétték, felmerült a hajózható Körút-csatorna gondolata is. Ha megvalósul a fiók-Velence, ma vízbuszról szállhatnánk át a hetesre. Ennyi vízhez képest mi az a szerény latyak, ami manapság borítja nedves időben a Rákóczi út legforgalmasabb sarkát!...

A VÁROS KAPUJAI. Az első valószínűségi, illetve az volt — a középkor végétől a múlt század elejéig. Hatvani kapu: a régi, kicsiny Pest »főbejárata«. Innét vezetett az út mocsáron, homokon át Kerepes, Gödöllő, Eger, Miskolc felé. Az útvonal mai szakaszai: Rákóczi út, Kerepesi út, Szabadság útja, Szabad Föld út és a 3-as országút. Másfél évszázad alatt toldott ki a város határa a régi Hatvani kapu helyétől addig a pontig, melyet a »Buda-pest« tábla jelez, Kistarcsához közel, a 3-as úton

automaták útja. Legalább annyira a vidékieké, mint a pestieké, mindnyájunknak illik tehát egyet és más tudni róla. Pontos hossza 1535 méter, szakértők szerint ehhez képest aránytalanul keskeny (ezt csúcsforgalomban a nem szakértők is tapasztalhatják) és görbe is némiképpen, de hát ezen ma már nem lehet segíteni...

MADÁRTÁVLABÓL. Rákóczi út: így hívják 1906. óta. II. Rákóczi Ferenc hamvai ekkor vonultak itt át Rodostóból Kassára vezető útjukon. Addig Kerepesi út volt: 1731-ben nevezi először e néven a krónika. Ma: a ragyogó árkádsorok, a zsúfolt áruházak — és az elrontott

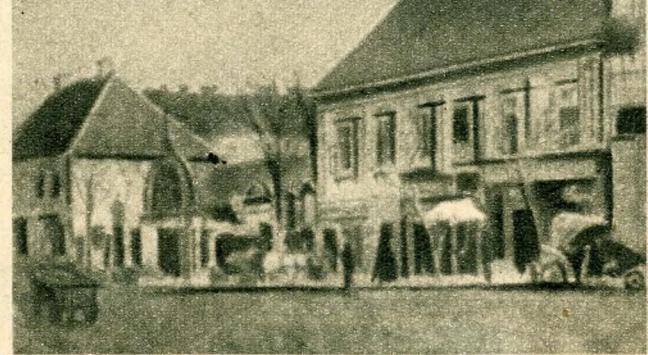
RÓKUS... Matyóbabák, restaurált kápolna, a falán tábla: az 1838-as nagy áradáskor eddig ért a víz. (A kőrajz is akkor készült). A kórházat 1798-ban adták át rendeltetésének. A múlt század hetvenes éveiben a környéken még apró földszintes és egyemeletes házak álltak, kertes udvarokkal. Az úton lóvonat járt, s a kis téren a kofák azon ámuldoztak, hogy a Kerepesi utat a Rókus kór-

házig sugárúttá akarják alakítani, aszfaltjárdával és faültvényekkel. A Gyöngytyúk utca (ma Gyulai Pál utca) sarkán este gyertyényű gázlámpa pislákol... De hallottak-e már Pest város remeteiről? Ők is itt tanyáztak »a Hatvani országút mentén, a téglagyári tó közelében, a római-korbeli rom mellett«, vagyis pontosan a mai Rókus helyén. 1741. januárjában Preymeyer György rókus remete beadványt intézett a város tanácsához, s kérte, építsenek számára a kápolna tövébe remetelakot. Kérelmét a tanács kemény szavakkal utasította el: nélküle is van a városnak éppen elegendő koldusa, különben is, remete létére a rengetegben, ne pedig emberlakta helyen keressen magának menedéket. Később mégis épült remetelak, a rókus remete valósággal városi tisztviselő lett, s kötelessége volt »a kápolna tövébe ültetett akác-csemeték szorgalmas és gondos öntözése«. Az utolsó rókus remete, András nevezetű, a rókus szegényház egyik termében szenderült jobb-
létre, röviddel hivatalának megszűnése után, 1806-ban

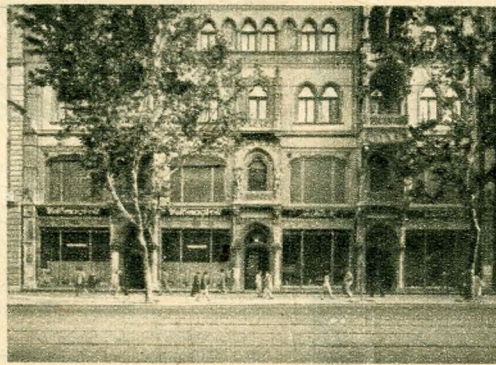
MEGŐRÖKITETTÜK E LÁTványt: bontják a Debrecen étterem régi épületét, s a szomszédos Szabadság Szállóhoz csatlakozva modern vendéglátóipari üzemet épül e helyen

Doppler-család vendégeként gyakran megfordult itt Liszt Ferenc, Wagner Richard, Goldmark Károly, La Grange Anna, Erkel Ferenc és Szigligeti Ede. A 15-ösben volt a Fehér Ló fogadó, amelynek még (-Kennedy kisasszony- névre hallgató) elefánt vendége is akadt. Innét indultak Felső-Magyarországra a postakocsik. Képeinken a Dopplerház udvarából a Verseny Aruházra látunk

KÖZLEKEDÉS ... 1827: kísérleti »vaspálya«-építés Rákos mezején 1962: Keleti pályaudvar. Napi forgalma kereken százezer ember. (A Keletit eredetileg a mai Körút-Rákóczi út sarkon akarták felépíteni, de a tervet elvetették. Adózunk elismeréssel eink bölcseségének)

A TÖRTENELMI HÁZSOR. A páratlan oldal első telkén a régi Nemzeti Színház állt. Mellette a mai leánykollégium, a mai Pannónia Szálló, még régebben Griff Szálló romantikus épülete. Rákóczi út 7: neogótikus palota. Ez a ház s a mellette levő 9-es a hajdani Beleznay Kert területén épült. A Beleznay Kert (a régi rajzon a kertkapubejárát) a régi Pest szórakozóhelye volt, Széchenyi is megfordult itt. Később ezen a helyen nyílt meg az első igazi pesti orfeum s itt rendezték az első atlétikai viadalokat is. Átkelünk az Útpacsirta utcán (később Eszterházy, ma Puskin utca) s a Rákóczi út szecessziós-eklektikus építészeti tömkelegében szép kis szigetre érünk. Rákóczi út 13. és 15. Klasszicista házak: 1837-ben, illetve 39-ben épültek. A 13-asban született Lechner Ödön és Hubay Jenő — a

A SZENTKIRÁLYI UTCA SARKÁN két emelet magasságból Mátyás király szemléli az áruházi negyed lüktető forgalmát. Mennyit mindent láthatott már! Egy Rákóczi úti háztetőn forgatták az első magyar filmet, itt volt a Magyar Rádió első stúdiója. Hevert már ez az út reménytelennek tűnő romokban s kezdődött itt újra az élet. 1945-ben itt a szomszédban, az Uránlában volt az első pesti mozielőadás a felszabadulás után

Írta: Osvát Katalin. Fényképezte: Nádor Ilona és Bojár, Fényes, Járai, Mező, Seidner, Sziklai, Tormai (MTI Foto)

